

A korszerű oktatás nélkülözhetetlen műhelye

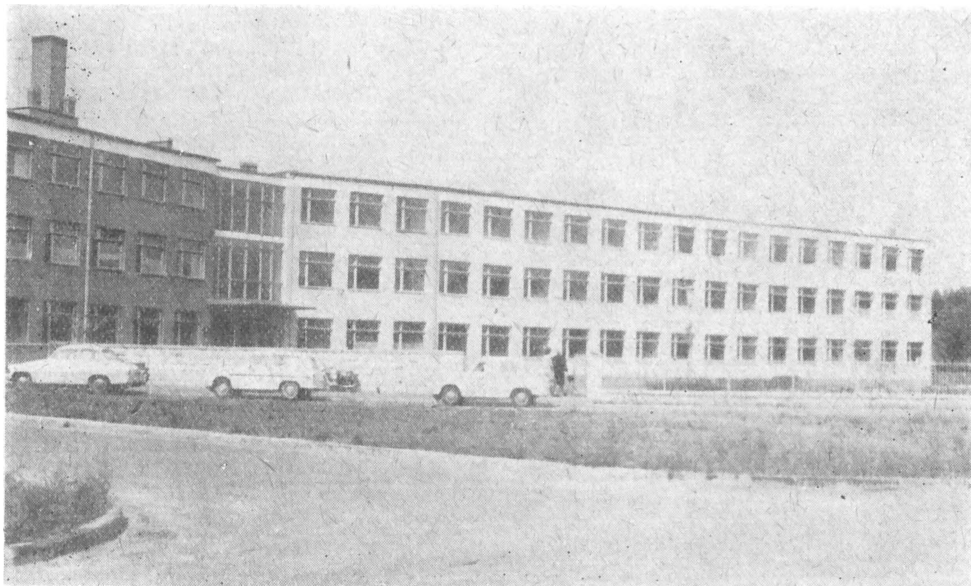
Dienes Lászlótól kapta nevét Debrecenben az egy éve épült 20 tantermes szakközépiskola és gimnázium. Dienes László — a Tanácsköztársaság idején a főváros egyik népbiztosa és a munkáshatalom forradalmi könyvtárpolitikájának vezetője, majd 1946-tól 53-ig a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár igazgatója — *Debrecenben nevelkedett*. A Nagyerdőhöz vezető úton lakott családjá, közel ahhoz az iskolához, amely e névadással kötelezettséget is vállalt a könyvtárügy komolyan vételére.

Valóban: pár hónappal az iskola megnyitása után megkezdte működését a „száz-ezer forintos” könyvtár az épületnek e célra tervezett helyiségében. Most, az iskola második tanévében 135 ezer Ft értékű, 6 ezer kötetes állománnyal, szabadpolcos rendszerrel, a helyben olvasás szerény lehetőségével, szép új bútorok között működik az együtt kezelt tanári és ifjúsági könyvtár.

Nem varázslat volt ez, hanem példája annak, hogy egy ügy fontosságának megértése az illetékesek részéről és az anyagi eszközök előteremtése hogyan hozhatja létre rövid idő alatt a *korszerű oktatás nélkülözhetetlen műhelyét*, a betűk, képek és hangok szertárát: az iskolai könyvtárat.

Hivatalok és összegek

A könyvtár története akkor kezdődött, amikor az épület falai éppen hogy kinőttek a földből. A városi tanács *művelődésügyi osztálya* már ekkor 20 ezer forintért kötelező olvasmányokat vásároltatott. Ez az állomány természetesen már induláskor sem elégíthette ki azt az igényt, amit a szakközépiskolai tagozatok (elektroműszerész, autó-, motorszerelő, felvásárló) szakkönyvszükséglete jelentett, a gimnáziumi osztályokról nem is beszélve. S a tanév harmadik hónapjában csaknem egyszerre történt a főhivatású könyvtáros kinevezése és a *pénzügyi osztály* részéről 100 ezer Ft póthitel juttatása könyvek beszerzésére. Azok a középiskolai könyvtárosok, akik évi 5—6 ezer forinttal „gazdálkodnak”, tudják igazán, mit jelent ez az összeg. A vásárláshoz az *Országos Pedagógiai Könyvtár* munkatársai elvi és gyakorlati segítséget adtak; így sikerült megteremtteni a szakkönyvek és a szépirodalmi művek helyes arányát, és így lehetett a túl friss ÁKV-készletet antikvár anyaggal, értékes művészeti albumokkal, lexikonokkal gazdagítani. A városi tanács pénzügyi osztálya 1967-re további 26 ezer Ft-ot adott könyvek beszerzésére, s jóváhagyta az 51 fajta folyóirat

A debreceni Dienes László szakközépiskola és gimnázium

és újság előfizetésére tervezett összeget is. A felszerelések vásárlása közben gondunk volt arra is, hogy bőven szerezzünk be hanglemezeket, magnószalagokat, diafilmeket.

Nevelők és tanulók

Nehéz lenne már kikutatni, hogy az első lépést ki tette meg; hogy a fiatal iskola lendülete, az új típus: a szakközépiskola határozottan jelentkező igénye ragadta-e magával a hivatalbelieket, vagy a rendelkezésre bocsátott anyagi lehetőségek váltak ekkora erővé. Bizonytalán a kettő együtt — szerencsés kölcsönhatásban. Az igazgató, aki maga is volt iskolai könyvtáros, meggyőzően kérhetett a hivatalokban, szakszerűen adhatott tanácsot és mozgósíthatott iskolájában.

A nevelőtestület magáénak érzi a könyvtárat és ötleteivel, munkájával segíti. A tanári szoba és a könyvtár folyóiratfalát, amely lehetővé teszi a lapok esztétikus és célszerű elhelyezését és csak falfelületet foglal el, például a műhelyfőnök tervezte, s a folyósói tárlóval és a könyvtámaszokkal együtt a műhelyek szakoktatói készítették el.

A tantestület a könyvtárat azért is érzi első perctől kezdve a magáénak, mert az alapállományt a szakmai munkaközösségek jegyzéke alapján állították össze. Az első nagy beszerzés óta is minden tanár rendszeresen ad javaslatot a vásárláshoz, figyeli az új beszerzéseket. S — ami a legfontosabb — a tanulónak olyan feladatokat adnak, amelyeket csak a könyvtárban megtalálható művek segítségével oldhatnak meg. Gyakran láthatók a könyvtárban autószerelő szakközépiszkolások kis csoportjai, amint szakkönyv vagy folyóirat alapján készítenek el egy-egy rajtot vagy végeznek számításokat. Az idegen nyelvi szakkörösök innen látják el magukat segédanyaggal, a nagy szótárak mindig kézben vannak. A rádiókapcsolások szakkönyveit tankönyvszerűen használja az anyaghoz a szaktanár. Az I. osztályosok, énekórák után, kisebb csoportokban — mert egy egész osztály nem fér be egyszerre — a könyvtárban hallgatják meg azt a lemezt, amelynek a lejátszására nem volt idő az óra alatt. Mások a Világatlaszban nyomoznak egy-egy földrajzi adat után. Az irodalmat tanítóktól is gyakran kapnak egyes tanulók vagy kisebb csoportok megbízást olyan munkák elkészítésére, amelyekhez a források a könyvtárban találhatók.

ez azt mutatja, hogy a nevelők nemcsak a rendszeres olvasásra igyekeznek rászókratni a tanulókat, hanem a *kutató megközelítésre*, a kapott feladatok *önálló megvalósítására* is. Dienes Lászlónak 1919. július 2-án a Közoktatásügyi Népbiztosság könyvtáros-tanfolyamán elhangzott mondatai válnak itt valósággá: „... a kommunista társadalomnak a nevelési alapelve az kell, hogy legyen, hogy jobban önállóságra neveljük az embereket. Márpedig az önállóságra nevelésnek azt hiszem, legfontosabb eszköze a könyv.”

Öröm nézni, hogy a tanulók mennyire otthon érzik magukat a könyvtárban. Válogatnak, böngésznek a nyitott polcokon, az asztalokhoz telepedve újságot, szaklapokat olvasnak, képzőművészeti albumokat, lexikonokat bújnak — Bach vagy Bartók muzsika mellett. A könyvbarát-kör tagjai segítenek a könyvek feldolgozásában, a rend fenntartásában. Különösen nagy az érdeklődés az idei I. osztályosok részéről: a tanév első hónapjában 62%-uk lépett be a könyvtár olvasótáborába; és a legbiztonságosabban is ők mozognak a könyvek között. Ez, a több középiskolai könyvtáros által is megfigyelt tény azt mutatja, hogy az utóbbi években előnyös változás történt az általános iskolákban is a könyvvel való hasznos kapcsolat megteremtésében, az olvasásra nevelésben. S talán történt változás az iskolai könyvtárakkal kapcsolatos hivatali és iskolán belüli szemléletben is.

Az iskolai könyvtár nélkülözhetetlen

Egyre több fővárosi és vidéki iskolánkban válik az iskolai könyvtáros munkája a tantestület tevékenységének szerves részévé. Ezekben az iskolákban a könyvtár sajátos eszközeivel hozzájárul az iskolareform megvalósításához. Különösen *követelik* a jól elhelyezett és jól felszerelt *könyvtárakat a szakközépiszkolák*, ahol az általános és szakmai műveltség alapjainak párhuzamos megszerzéséhez, a továbbművelődés igényének felkeltéséhez és eljárásainak megismeréséhez differenciáltabb eszközök kellenek.

A sok jó kezdeményezés ellenére mégis azt kell mondanunk, hogy az iskolai könyvtárak körüli tisztázatlan kérdések miatt nem mutatkozik tervszerűség sem az új iskolák építésénél, sem az anyagi eszközök biztosításában, s nincs egységes követelmény például a könyvtár pedagógiai tevékenységét illetően sem. Ezért olyan tarka

a kép akár csak egy városon belül is. Igaza van *Páldy Róbertnek*, aki a balatonfüredi gimnáziumban talált helyzetet „könyvtári nyomorúság”-nak nevezi. (Könyvtáros, 1967. 6. 322. l.) S bizonyára találnánk ilyen helyzetet másutt is. Ez van a mérleg egyik serpenyőjében. De a másikban ott a *monori* gimnázium könyvtári „övezet”-e három helyiséggel, az egyedi tervezésű bútorzattal felszerelt, új tágas termekbe költöző *gyulai* középiskolai könyvtár és még jó néhány „könyvtári gyönyörűség”.

A kiragadott példákat vizsgálva úgy tűnhet, hogy a jó könyvtárak kialakításában és működésében sok a *szubjektív elem*, az *esetlegesség*: szinte a „megszállottság”-on, a személyi kapcsolatokon múlik a siker. Ha van helyiség, ha követel valaki, ha „kigazdálkodnak” pénzt, ha van valamelyest is hozzáértő személy — akkor van iskolai könyvtár. S ha egy tényező hiányzik? Akkor ezer és ezer tanuló kerüli ki az iskolákból úgy, hogy az alkotó és művelt emberré válás fontos eszközeit nem kapja meg útravalóul.

A feltolakodó kérdést — mit kellene tenni az iskolai könyvtárak nagyobb stabilitásáért — több oldalról közelíthetnénk meg. (S kellene is megfelelő formában, minden oldalról megközelíteni!) Véleményem szerint a sok esetlegesség felszámolásához az egyik lépés az lenne, ha *valamennyi oktatási vezető* jelentőségének megfelelően *foglalkoznék az iskolai könyvtárak munkájával*; ne legyen például olyan szakfelügyelői vagy igazgatói továbbképzés, melynek anyagából hiányzik a könyvtár oktatást-nevelést segítő tevékenységének elemzése. Ezzel és a közművelődési könyvtárak segítségével, a módszertani kultúra emelésével — egyáltalán a *nagyobb ráfigyeléssel* — el lehetne érni, hogy az oktatásügy szervezesebb részévé, jól hasznosítható intézményévé váljék az iskolai könyvtár.

G. Daly Lenke

A Dienes László középiskola könyvtára

AZ ESEMÉNYNAPTÁR 1967/4. számát ünnepi számnak is nevezhetnénk, mert legfőbb útmutatásai, továbbá bibliográfiai és kiállítási segédanyagai nagyobbrészt a jubileumi év eseményeihez kapcsolódnak. Miként a „Könyvtáraink és az októberi ünnepek” című bevezető is utal rá, úgy rendezték a 4. szám anyagát, hogy az emberiség történetének e nagy fordulatóról tartalmazsan, a meggyőző dokumentumok feltárásával, a tények helyes értékelésével, színesen, érdekesen emlékezhessenek meg.

Értékes anyagot tesz közzé a „Magyar feltalálók, tudósok” című rész: a Segner János, Küzdényi Szilárd, Schwarz Dávid, Zipernowsky Károly és Ganz Ábrahám munkásságáról szóló irodalmat tárja fel. Az Eseménynaptár az írói évfordulók közül Swift születésének 300 éves (november 30) és József Attila halálának 25 éves (december 3) évfordulójáról emlékezik meg.

A „Tanulmányozzuk, ismertessük a IX. pártkongresszus határozatait” című sorozat második része a hazaszeretettel és nemzetköziséggel foglalkozó pedagógiai műveket és a sajtóban megjelent tanulmányokat ismerteti.

A „Könyvből — filmsiker” a televízió és a filmszínházak műsoraihoz ad irodalmat és közli az 1964—1967-es összesített *tartalommutatót* (a *Filmek betűrendes mutatójá-t* és a Megfilmesített könyvek címjegyzéké-t).

Az Eseménynaptár szerkesztősége (Bpest, VIII., Múzeum utca 3. KMK) és kiadóhivatala (Bpest, VII., Gorkij fasor 45. Népműv. Prop. Iroda) kéri a régi és a most jelentkező új előfizetőket, hogy az 1968-as évre szóló megrendelésüket november végéig küldjék el a kiadónak. 1968-tól a Népművelési Intézet is közül a propagandamunkára vonatkozó útmutatásokat az Eseménynaptárban, melyre ettől kezdve a könyvtárakon kívül az iskolák és a művelődési házak vezetőinek is szükségük lesz.